Museovirasto

Lausunto

02.11.2020 MV/1/03.00.01/2020

Eduskunnan ympäristövaliokunta

00102 EDUSKUNTA

Viite HE 182/2020 vp

Asia **Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt Museovirastolta asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä (HE 182/2020) eduskunnalle laiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta.

Museovirasto nimeää kuultavaksi asiantuntijaksi lakimies Juha Maaperän.

Museovirasto on tehnyt esityksen valmisteluvaiheessa yhteistyötä ympäristöministeriön kanssa. Museovirasto pitää esitettyjä lainmuutoksia perusteltuina ja kannatettavina.

On hyvä, että lakiesityksessä on laajennettu suojeluesityksen tekoon oikeutettujen sekä rakennussuojeluprosessissa muutenkin osallisten piiriä. Museovirasto pitää erityisen tärkeänä sitä, että näin paikallinen ja alueellinen tietämys ja asiantuntemus saadaan paremmin käyttöön. Suojeluesityksen tekemiseen oikeutettujen tahojen laajentaminen koskemaan saamelaiskäräjiä, kolttien kyläkokousta, asukasyhdistyksiä sekä museolain 7 §:ssä tarkoitettuja alueellisia vastuumuseoita on omiaan tuomaan paikallista tietoa ja asiantuntemusta rakennussuojeluprosessiin. Muutos mahdollistaa myös aikaisempaa laajemman mahdollisuuden osallistua elinympäristöä koskevaan päätöksentekoon.

Lakiesityksessä esitetään, ettei ympäristöministeriö enää vahvistaisi ELY-keskusten suojelupäätöksiä. Ottaen huomioon, että erilaisista alistussäännöksistä yleisesti pyritään lainsäädännössä luopumaan, Museovirasto pitää tätä loogisena ja kannatettavana kehityskulkuna. Se myös nopeuttanee rakennussuojeluprosessia hyvän hallinnon tavoitteita vastaten. Tämän osalta on kuitenkin syytä varmistaa, että ELY-keskusten voimavarat, ohjeistus ja koulutus ovat riittävällä tasolla päätösten yhdenmukaisuuden ja alueellisen tasavertaisuuden turvaamiseksi.

Museovirasto pitää hyvänä mahdollisuutta poiketa suojelupäätöksestä. Suojelumääräysten haasteena on olla yhtäältä tarkkarajaisia siten, että niiden velvoitteet käyvät päätöksestä ilmi ja toisaalta niin joustavia, ettei rakennuksen käyttö ajan kuluessa vaikeudu kohtuuttomasti. On tilanteita, joissa suojelupäätöksen osittaiseen tarkistamiseen voi olla perusteita ja tarkistaminen voi olla hyvä tehdä menettelyssä, joka on kevyempi kuin koko suojelupäätöksen uusiminen. Poikkeamista koskevan luvan myöntämisen edellytyksenä lakimuutosluonnoksessa edellytetään aiheellisesti, että suojelun edellytysten tulee täyttyä poikkeamisen jälkeenkin. Museovirasto pitää myös tärkeänä, että lain toimeenpanossa sekä avustuskäytännössä tuetaan kohteiden hyvää ylläpitoa, eivätkä mahdolliset laiminlyönnit tavanomaisessa ylläpidossa johda mahdollisuuksiin poiketa suojelumääräyksistä.

PL 913, 00101 Helsinki, kirjaamo@museovirasto.fi, puh. 0295 33 6000, faksi 0295 33 6999, www.museovirasto.fi

On tärkeää, että esitysluonnoksessa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten velvollisuudesta tehdä ilmoitus poliisille esitutkintaa varten, silloin kun sen on syytä epäillä rakennussuojelurikosta tai -rikkomusta – ellei jälkimmäistä ole pidettävä olosuhteen huomioiden välttämättömänä. Suojelun kannalta on huomattavaa merkitystä sillä, että muutokset rakennukseen tehdään oikean menettelyn ja siihen liittyvän harkinnan ja selvitysten perusteella.

Esityksessä on viitattu siihen, että korvausperusteiden tarkistamiseen ja sääntelyn täsmentämiseen on tunnistettu tarpeita, mutta tarkastelua on katsottu tarkoituksenmukaiseksi jatkaa maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen yhteydessä. Museovirasto yhtyy näkemykseen, että korvausten osalta on täsmennystarpeita, ja toteaa, että täsmennyksillä on huomattavaa merkitystä myös suojelun käytännön toteutumisen kannalta.

Museovirasto puoltaa lakiesityksen hyväksymistä ja korvaussääntelyn tarkastelua erikseen.

Osastonjohtaja	Mikko Härö
erikoistutkija	Laura Tuominen